

ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ – СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ

Лекция на началника на отбраната генерал Симеон Симеонов при откриване
на учебната 2013/2014 г. във Военна академия „Г. С. Раковски”

на 02 септември 2013 г.

Уважаеми господин министър,

Господа генерали, адмирали, офицери и цивилни служители,

Ректори, преподаватели и слушатели,

Дами и господа,

За мен е чест и удоволствие да присъствам на откриването на учебната 2013/2014 година във Военна академия „Георги Стойков Раковски”. През годините академията се утвърди като военноучебно заведение за подготовка и обучение на военни кадри и цивилни служители, способни успешно да се справят със съвременните предизвикателства, за което основен принос има преподавателският състав. Позволете ми да изкажа благодарност към ръководството на академията и академичната общност за предоставената ми възможност да представя пред Вас състоянието и перспективите за развитие на Въоръжените сили на Република България.

Стратегическата среда на сигурност се характеризира с висока динамичност и нарастваща непредвидимост. Промените в нея зависят преди всичко от влиянието на невоенните (асиметричните) рискове и заплахи, но все още съществува вероятност за възникване на конвенционални военни конфликти. Същевременно в много региони и страни се придобиват и поддържат значителен съвременен боен потенциал и военни способности, които е възможно да бъдат

използвани както за разрешаване на кризи и конфликти, така и за постигане на стратегически цели. Това налага непрекъснато наблюдение на измененията в стратегическата среда, прилагане на всеобхватен подход при оценяване и анализиране на основните ѝ характеристики и изготвяне на системна прогноза за развитие на обстановката и произтичащите от това потенциални рискове и заплахи за сигурността и териториалната цялост на България, съюзниците от НАТО и страните-членки на Европейския съюз.

От направените анализи и прогнози за състоянието на средата на сигурност не се налага на този етап промяна в ролята, мисиите и задачите на Въоръжените сили. Гарантирането на националния суверенитет и независимост, както и защитата на териториалната цялост на страната и на страните-членки на НАТО, се извършват в условията на чл. 5 от Вашингтонския договор, за което Въоръжените сили осигуряват сухопътни, военноморски и военновъздушни компоненти. Те са от предварително определения и договорен в рамките на процеса на отбранително планиране на НАТО комплект. Основен негов компонент е бригадна тактическа група от състава на Сухопътни войски.

В подкрепа на международния мир и сигурност, за участие в операции и мисии на НАТО и Европейския съюз в отговор на кризи, при предотвратяване на конфликти, за борба с тероризма и за участие в операции и мисии на ООН, ОССЕ и други коалиционни формати, осигуряваме формирования от видовете въоръжени сили. Общото количество на личния състав, ангажиран в тези операции, не надвишава 1000 души, а ротацията на контингентите се осъществява на шест

месеца. Военноморските сили участват с декларираните сили за период от три до шест месеца годишно в рамките на ресурсния еквивалент за участие на една фрегата. Военновъздушните сили участват с хеликоптери и необходимия личен състав за период от шест месеца в годината, без извършване на ротация. За участие в операциите по целесъобразност се осигуряват също логистични и поддържащи елементи.

Приносът на въоръжените сили към националната сигурност в мирно време се заключава в предоставяне на налични подготвени формирования в рамките на съществуващите способности.

Изграждането на необходимите за изпълнение на тези задачи способности беше организирано през 2010 г. с разработването на „План за развитие на въоръжените сили“ с обхват до 2014 г., с който всички вие сте запознати и сте участвали в неговото изпълнение.

След реструктуриране на управленските структури на стратегическо и оперативно ниво процесът на реорганизиране през 2012 г. беше фокусиран върху формированията от тактическо ниво.

В Сухопътните войски бяха реорганизирани две от механизирани бригади, с цел увеличаване на способностите им за ефективно участие в изпълнението на трите мисии на Въоръжените сили, съобразно дефинираното ниво на амбиция. На основата на третата бригада беше формиран единен център за подготовка. Разузнавателният полк и полкът за ядрена, химическа и биологическа защита и екология бяха реорганизирани в батальони.

Развитието на Военновъздушните сили беше насочено към консолидиране на авиационните бази за оптимизиране на структурата

им за командване и управление, както и за създаване на нови способности. По този начин бяха реорганизирани 3-та авиационна база, която прие в състава си Военновъздушна учебна база „Георги Бенковски” и 24-та вертолетна авиационна база, която прие в състава си 16-та транспортна авиационна база. Беше създадена нова организация на системата за командване и управление с формирането на база за командване, управление и наблюдение. Реорганизацията обхвана и военните формирования от системата за ПВО.

Промените във Военноморските сили бяха насочени към оптимизиране на командната структура и повишаване на способностите на корабните формирования. Реорганизацията обхвана основно военноморските бази с подчинените им корабни дивизиони, като беше формирана една военноморска база с два пункта за базиране – Бургас и Варна.

За повишаването на сигурността и защитата на инфраструктурата във ВВС и ВМС бяха формирани роти „Военна полиция“.

С изпълнение на „Плана за развитие на въоръжените сили” структурата на въоръжените сили в максимална степен се доближи до приетата визия за развитието им.

В настоящия момент пред нас стои задачата да се извърши преглед на силите, с което ще започне следващият четиригодишен цикъл на процеса на планиране на отбраната, базиран на способности. Този процес е подходящ за прилагане в съвременната среда на сигурност, където конкретните заплахи не са ясни и прилагането само на военен отговор не носи необходимите резултати.

Планирайки по този начин, ще бъдем в състояние да поддържаме въоръжени сили с единна система за командване и управление, със съответстващи на ролята, мисиите и задачите им организация, численост, въоръжение, техника и подготовка. Тези сили ще продължат приоритетно да развиват способности за участие в експедиционни операции, съвместно със силите на останалите държави от НАТО и Европейския съюз.

Процесът на планиране на отбраната на страната ни се извършва синхронизирано с процеса на планиране на отбраната на НАТО, където се дефинират минималните военни изисквания от въоръжени сили и отбранителни способности, необходими на Съюза за изпълнение на неговите стратегически мисии и задачи. Това е механизмът, чрез който поемаме своя дял от отговорностите за сигурността и отбраната на Алианса.

Процесът на планиране на отбраната в НАТО е структуриран като цикличен процес с пет етапа, които са „Издаване на политически указания”, „Определяне на изискванията”, „Разпределяне на изискванията и възлагане на целите”, „Подпомагане на изпълнението” и „Преглед на резултатите”. За нашата страна третият етап завърши с приемането на пакета „Цели за способности на НАТО 2013“ (ЦС-2013) по време на юнската среща на министрите на отбраната на страните-членки на Алианса. Пакетът се базира на „Минималните изисквания за способности на НАТО 2012”, насочени към страните-членки под формата на „Цели за способности“ и необходими за постигането на нивото на амбиция на Алианса.

Предложенията на НАТО за „Цели за способности 2013“ поставят пред страната ни изисквания за изграждане на високотехнологични способности и предлагат направления за по-тясна специализация при участието ни в операции. Времевият хоризонт, по който ще бъдат изградени исканите по пакета способности, обхваща периода от 2014 г. до 2028 г. За първи път през този планиращ период се обръща голямо внимание на изграждането на невоенни способности, които ще бъдат използвани в етапа „Стабилизиране и възстановяване“ в рамките на операция, ръководена от Алианса. Това наложи включването в процеса на планиране на отбраната на представители от Министерството на външните работи и Министерството на вътрешните работи, а впоследствие и от други министерства и ведомства.

В пакета „Цели за способности 2013“ са очертани приоритетните за НАТО области за развитие на способности от страната ни, включващи постигане на високо ниво на оперативна съвместимост, развитие на комуникационно-информационните системи на силите за развърщане, развитие на способностите на Военноморските сили за борба с морски мини, развитие на системите за самозащита на летателните апарати, развитие на способностите за водене на разузнаване, наблюдение и целеуказване, както и развитие на способностите за ядрена, химическа и биологическа защита.

По пакета „Цели за способности 2013“ Република България е поела ангажимента за изпълнение на 55 Цели за способности и за изграждане и поддържане на 50 формирования за нуждите на колективната отбрана на Алианса. Тези формирования се приемат от нас, като три от тях (аварийно-спасителен и противопожарен модул, център за осигуряване

на конвои и рота за подвоз на вода) няма да бъдат изградени от въоръжените сили като постоянни формирования. При нужда осигуряваните от тях способности ще бъдат наемани на контрактен принцип по време на операция в зависимост от българското участие в нея и в рамките на разполагаемия бюджет.

За изпълнение на поетите ангажименти по пакета „Цели за способности 2013“ от страна на Министерството на отбраната ще са необходими финансови средства в размер на около 2.3 милиарда лева за период от 15 години, като на година сумата не надвишава 200 милиона лева.

Цялостното изпълнение на пакета „Цели за способности 2013“ изисква осигуряване на необходимите финансови средства и от другите министерства и ведомства, имащи отношение към изпълнението на поетите от нашата страна ангажименти.

Четвъртият етап от планирането на отбраната в НАТО – „Подпомагане на изпълнението“, е постоянен процес и няма цикличен характер.

Сега се намираме в петия етап – „Преглед на резултатите“. Той се провежда на всеки две години и започва със събиране на информация за националните планове на страните-членки, за тяхната ресурсна и финансова осигуреност, както и за готовността на декларираните сили и средства за участие в колективната отбрана на НАТО.

На базата на събраната информация НАТО изготвя индивидуална оценка за отбранителните и финансовите планове на съюзниците и за техния принос към колективната отбрана. Тази оценка се обсъжда на поредица от консултации между съюзниците и НАТО. Въз основа на

индивидуалните оценки НАТО изготвя обобщен доклад за нивото на способностите. Докладът се приема от министрите на отбраната на страните-членки.

Етапът започна с попълването на документа „Преглед на отбранителните способности на НАТО 2013“, който е ключов инструмент за събиране на необходимата информация. На основата на предоставените отговори се извършва индивидуално оценяване на всяка страна по отношение на националните ѝ планове и ресурсната им осигуреност, заложените приоритети, наличието на декларираните сили, нейния принос към Силите за отговор на НАТО и изпълнението на приетите цели за способности.

Следва да бъде отбелязано, че поетите от нас ангажименти за принос към Общата политика за сигурност и отбрана на Европейския съюз също са включени в документа, което е следствие от предприетите от НАТО и Европейския съюз мерки за унифициране на продуктите за събиране на информация относно националните планове на страните-членки.

В края на месец юли документът беше изпратен на компетентните органи в НАТО и Европейския съюз, на базата на който очакваме през есента да получим индивидуалната оценка за страната ни. Тя ще бъде обсъдена на предстоящите консултации с НАТО, които ще бъдат проведени в София през есента на тази година и в Брюксел през пролетта на 2014 г.

Крайният резултат за нашата страна от „Прегледа на отбранителните способности на НАТО 2013“ е изготвянето от страна на НАТО на „Оценка на националните отбранителни планове и тяхното

финансово и ресурсно осигуряване”. Този документ анализира плановете и приоритетите, степента на изпълнение на поетите от страната цели за способности, свързаните с тях декларирани сили и средства за колективната отбрана, както и финансовата и ресурсната им осигуреност.

Очакванията са следните:

- Република България приема за изпълнение националния пакет „Цели за способности 2013” и изграждането на заложените в него формирания за колективната отбрана.
- Република България взема активно участие в текущите мисии и операции на Алианса и Европейския съюз.
- Република България покрива изискванията за използваемост на силите за Сухопътните войски, но не покрива изискванията за използваемост на силите за ВВС и ВМС.
- Република България не покрива заложеното от НАТО ниво на разходи за отбрана от 2% от брутния вътрешен продукт.

За ефективното използване на способностите е необходимо разработването и поддържането на съответната доктринална база. От две години във Въоръжените сили успешно функционира системата за развитие на националните концептуални и доктринални документи. Нейната цел е да поддържа в актуално състояние документите, да ги синхронизира с тези на съюзниците и да повишава управляемостта на процесите по инициране, разработване, въвеждане и преглед на документите, с което да спомага за реализиране на „Националната отбранителна стратегия” в областта на използването на силите.

Архитектурата на доктрините, която включва базови доктрини, поддържащи доктрини и приложни документи, допринася действията на войските да бъдат обосновани и разгледани по видове и нива на операциите. Това позволява изброените документи да бъдат развивани и на тяхна база да се разработват документите от по-ниските нива. Архитектурата на националните доктринални документи съответства на тази в НАТО. Доктриналната съвместимост е важно условие за постигане на оперативна съвместимост, а също така и за отмяната на понятия и схващания, които не са в синхрон със съвременните разбирания в НАТО.

От планираните за разработване национални доктринални документи на Въоръжените сили към момента утвърдени и въведени за изпълнение са базовите доктрини, а поддържащите са в процес на разработване и утвърждаване. Планирано е до края на годината те да бъдат въведени, след което пред нас стои за изпълнение една от най-сложните задачи, а именно разработването на приложните документи – тактики, техники и процедури. Ролята на тези документи е съществена и не би следвало да се подценява, тъй като при пропуски в тяхното разработване ще е невъзможно прилагането на доктрините.

Разработването на националната доктринална база е важно условие за изграждането на необходимите отбранителни способности на въоръжените сили, но за да стане това реалност, е необходимо те да бъдат изучени и въведени в практиката. В това именно е и основната роля на нашата *АЛМА МАТЕР*. Там доктрините се изучават и се придобиват и развиват **военно професионални знания**, отнасящи се за миналото, настоящето и бъдещето. След официалното утвърждаване на

доктрините понятия, принципите и способите, заложи в тях, се превръщат в основа на **българската школа във военната наука**. Това позволява провеждането на систематизирани научни изследвания в областта на сигурността и военното дело.

Поддържането на въоръжени сили, адекватни на средата на сигурност, е процес, изискващ значителни финансови средства. В това отношение военното ръководство полага и ще продължи да полага усилия за изпълнение на поетите ангажименти, но последните години се оказаха изключително трудни.

Бюджетът за 2013 г. е в размер на 1 104 млн. лв., което е 1.38% от brutния вътрешен продукт на страната, и осигурява участието на Въоръжените сили в международни операции и мисии, разходите за персонал, в т.ч. обезщетения и други лични възнаграждения, екзистенц-минимума на разходите за текуща издръжка, капиталовите разходи – за ремонт и дооборудване на основно въоръжение, техника и инфраструктура.

Не се осигуряват в пълен обем разходите за бойна подготовка, за необходимия минимум от летателни часове за екипажите, за летателна дейност със самолетите PC-9M, PC-12 и Су-25, за дооборудване и модернизация на фрегатите клас Е-71 и за утилизация на бойни припаси.

За решаване на тези проблеми в рамките на бюджетната прогноза е предложено осигуряването им с допълнителни средства от Централния бюджет.

Какви са перспективите? За периода 2014-2016 г. с бюджетната прогноза на Министерството на отбраната се предвижда да се осигури

дял на разходите за отбрана в размер по-малък от 1.5% от brutния вътрешен продукт. Това налага прецизно планиране и приоритизиране на дейностите за постигане на оптимален баланс между планираните способности за изпълнение на ролята, мисиите и задачите на Въоръжените сили и ресурсните възможности на държавата.

При тази прогнозна макрорамка за тригодишния период ще се осигурят:

- разходите за персонал и текуща издръжка;
- участието на въоръжените сили в международни операции и мисии;
- капиталовите разходи – ангажименти по сключени договори за ремонт и дооборудване на основно въоръжение, техника и инфраструктура;
- изпълнението на съюзни ангажименти, като участие на Република България в Програмата на НАТО за придобиване на способности за стратегически въздушен транспорт С-17, изплащане на дължимия членски внос за НАТО и Европейския съюз, проекти по Програмата на НАТО за инвестиции в сигурността, Програмата за съюзно наземно наблюдение, както и изграждане на Новата главна квартира на НАТО.

В рамките на средствата, разчетени за включване в Закона за държавния бюджет, за периода 2014-2016 г. са предвидени и разходи за специфични задачи от национално значение, като изпълнение на „Плана за въвеждане на наземно цифрово-телевизионно радиоразпръскване в Република България и освобождаване на радиочестотен спектър за използване на железопътни приложения на

основата на глобалната система за мобилни комуникации”, надграждане и разширение на комуникационно-информационните и навигационни системи на ВВС, както и развитие на Стационарната КИС на БА.

Въпреки намаляването на финансовото осигуряване Въоръжените сили продължават да изпълняват успешно поетите към НАТО и Европейския съюз задължения за споделено участие в мисии и операции.

Към момента 468 български военнорслужещи дават своя принос в единните усилия на съюзни и коалиционни партньори в Афганистан, Босна и Херцеговина, Косово, Грузия, Мали и в други горещи точки на света.

В операцията на Международните сили за поддържане на сигурността (ISAF) в Афганистан участват около 428 военнорслужещи (национален елемент, охранителна рота на летището в Кандахар, четири Екипа от съветници в Кабул и Кандахар, отделение „Военна полиция”, медицински екип и щабни офицери).

В изпълнение на „Стратегията за трансформиране на участието на българските въоръжени сили в ISAF” в началото на годината беше извършена реорганизация на контингента, включваща изтегляне на ротата за охрана на летището в Кабул и трансформиране на Оперативните групи за обучение и връзка в Екипи от съветници съгласно приетата през 2012 г. „Концепция за подпомагане на Афганистанските национални сили за сигурност”.

В съответствие с приетите политически решения предстои в края на 2014 г. да приключи операцията на ISAF, а от началото на 2015 г. да

стартира нова мисия на НАТО за подпомагане на Афганистанските национални сили за сигурност. Одобрената през месец юни т.г. „Концепция на операцията” предвижда бъдещата мисия да има небоен характер, с регионален подход към изпълнението на дейностите по обучение, съветване и подпомагане на Афганистанските национални сили за сигурност на институционално и оперативно ниво.

Република България, както и повечето страни-членки на НАТО и 10 страни-партньори, заяви принципно намерение за участие в бъдещата мисия на Алианса в Афганистан. В момента се извършва предварителна оценка на възможностите за български принос, съобразен с наличните национални способности и ресурси, който след завършването на планирането от военните органи на НАТО ще се конкретизира в съответствие с потребностите на мисията.

В Косово българският контингент включва 10 военнослужещи (разузнавателна група и щабни офицери). Допълнително Република България участва с един военнослужещ в състава на Многонационалното интегрирано логистично формирование за контрол на придвижването, развърнато за нуждите на KFOR.

В изпълнение на поетите от НАТО ангажименти към Косовските сили за сигурност се формира нов смесен гражданско-военен екип за връзка и съветване, който да подпомага на институционално ниво процеса на развитие на Косовските сили за сигурност. В екипа се очаква да бъде включен и един български военнослужещ.

В ход е процедура за вземане на решение от Министерския съвет по разрешаване на участието на военнослужещи в състава на

Многонационалното интегрирано логистично формирование за контрол на придвижването в KFOR през 2014 г. и 2015 г.

От началото на следващата година в операцията на НАТО за борба с морското пиратство край бреговете на Сомалия *OCEAN SHIELD* Република България ще участва с един офицер в състава на плаващия щаб на Постоянната военноморска група на НАТО 2.

Операцията на НАТО *ACTIVE ENDEAVOUR* е единствената операция по чл.5 на Вашингтонския договор. Тя се провежда в международните води на Средиземно море и има за цел да демонстрира решимостта на страните-членки в борбата срещу тероризма чрез провеждане на наблюдение и контрол на корабоплаването, както и ескортиране, спиране и проверка на отказали да се идентифицират морски съдове. От 2005 г. Република България участва в операцията периодично за срок от един месец с една фрегата с екипаж до 160 души. Тази година е планирано участието на фрегатата „Дръзки” в операцията през месец октомври.

Общо в операции на НАТО към момента са ангажирани 439 военнослужещи.

Във военната операция на Европейския съюз в Босна и Херцеговина *ALTEA* българският контингент включва 10 военнослужещи, развърнати в района на операцията, лекоманеврена рота към Междинния резерв и национален поддържащ елемент на територията на нашата страна с 10-дневна готовност за развърщане.

В операцията за борба с пиратството край бреговете на Сомалия *АТАЛАНТА* участваме с един офицер в оперативния щаб в Нортууд, Англия.

В гражданската мисия за наблюдение на Европейския съюз в Грузия участваме с 12 военнослужещи.

В мисията за обучение на силите за сигурност на Мали участваме с медицински екип от 4 военнослужещи.

Общо в мисии и операции на Европейския съюз участваме с 27 военнослужещи, развърнати на театрите за провеждане на операциите, и до 130 военнослужещи Междинен резерв на операция *АЛТЕА*, разположени на наша територия.

В мисията на ООН в Либерия участваме с 2 военнослужещи.

Общият брой на българските военнослужещи, участвали в мисии и операции зад граница през 2013 г., се очаква да достигне около 1100.

Участието на Република България в съюзни операции и мисии извън територията на страната е свързано с издигане на международния престиж на нашата страна, с подготовка на кадри и придобиване на нов военнотехнически опит за целите на подготовката на националните въоръжени сили. Приносът във всяка една операция се определя от оперативните нужди и приоритети на командващите, както и от националните възможности за ресурсно осигуряване на контингентите.

Участието ни в мисии и операции зад граница през 2014 г. ще бъде съобразено с външнополитическите приоритети на страната, характера на мисиите и операциите, тяхната значимост в рамките на водените от НАТО и Европейския съюз политики, приоритетите за попълване на необходимите оперативни способности и ресурсните възможности на страната.

И накрая, уважаеми дами и господа, позволете ми още веднъж да Ви поздравя с откриването на новата учебна година и да пожелая на

академичния състав, на всички слушатели и студенти от академията ползотворна учебна и научна работа, поставяне на амбициозни цели и постигане на още по-високи резултати!

На добър час!